

HAMSHIRALIK – INSONPARVARLIK KASBI

Ruziyeva Muxlisa Qobul qizi

Toshkent Pediatriya va Tibbiyot instituti “Oliy hamshiralik ishi” yo’nalishi tyutori.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15064497>

Annotatsiya. Maqolada Hamshiralik kasbi, uning dolzarbligi va bugungi kundagi muhim ahamiyati haqida so’z yuritilgan.

Tayanch so’z va iboralar: Oliy hamshira, sanitariya, tibbiyot, bemor, sog’liqni saqlash.

NURSING IS A HUMANITARIAN PROFESSION

Abstract. The article discusses the Nursing profession, its relevance and importance today.

Key words and phrases: Higher nurse, sanitation, medicine, patient, healthcare.

СЕСТРИНСКОЕ ДЕЛО — ГУМАНИТАРНАЯ ПРОФЕССИЯ

Аннотация. В статье рассматривается профессия медсестры, ее актуальность и значение в наши дни.

Ключевые слова и фразы: Старшая медсестра, санитария, медицина, пациент, здравоохранение.

Hamshiralik – tibbiyot sohasidagi eng muhim va insonparvarlikka asoslangan kasblardan biridir. Hamshiralar bemorlarni parvarish qilish, ularga tibbiy yordam ko’rsatish va shifokorlarning ko’rsatmalarini bajarish orqali inson hayotini saqlashga katta hissa qo’shadi. Ular nafaqat jismoniy yordam, balki ruhiy qo’llab-quvvatlash bilan ham bemorlarning sog’ayish jarayonida muhim rol o’ynaydi.

Bugungi kunda tibbiyot sohasi jadal rivojlanmoqda va hamshiralik kasbi ham yangi bosqichga chiqmoqda. Ilgari hamshiralik yordamchi kasb sifatida ko’rilgan bo’lsa, hozirda u mustaqil tibbiy yo’nalish sifatida shakllanib bormoqda. Zamonaviy hamshiralar nafaqat bemorlarni parvarish qiladi, balki diagnostika, profilaktika va ilmiy izlanishlar bilan ham shug’ullanadi.

Hozirgi kunda dunyo bo’ylab tibbiyot muassasalarida malakali hamshiralar yetishmovchiligi kuzatilmoqda. Jahon sog’liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma’lumotlariga ko’ra, 2030-yilga borib, dunyoda kamida 6 million hamshira yetishmaydi. Bu esa ushbu kasb egalariga talabning ortishiga olib kelmoqda.

Hozirda ko‘plab universitetlarda hamshiralik bo‘yicha bakalavriat, magistratura va doktorantura dasturlari mavjud. Ba’zi mamlakatlarda hamshiralar hatto shifokor yordamchisi (Nurse Practitioner) sifatida ishlash huquqiga ega bo‘lishmoqda.

Nega aynan hamshiralik kasbini tanlash ma’qul?

Zamonaviy dunyoda hamshiralik kasbini tanlash quyidagi afzalliklarga ega:

Tibbiyot sohasida doimiy talab mavjud.

Ish bilan ta’minlanishning yuqori darajasi.

Hamshiralik insonparvarlik kasbi bo‘lib, bemorlarga yordam berish hissini taqdim etadi.

Ijtimoiy hurmati baland.

Kasbiy rivojlanish va ilmiy izlanishlar olib borish imkoniyati mavjud.

Yaxshi maosh va barqaror ish o‘rni.

Smenali ish grafigi tufayli moslashuvchanlik.

Chet elda ishlash va xalqaro sertifikat olish imkoniyati.

Hamshiralar uchun xalqaro ish bozorida talab yuqori. AQSh, Kanada, Germaniya, Skandinaviya davlatlari va Yaqin Sharq mamlakatlari malakali hamshiralarni ishga jalb qilmoqda.

Chet elda ishlash uchun maxsus sertifikatlar va ingliz tilini bilish talab etiladi.

Hamshiralik kasbining dolzarbligi quyidagilarga bog‘liq:

Demografik o‘zgarishlar – aholining qarishi va surunkali kasalliklarning ko‘payishi.

Tibbiyotning rivojlanishi – yangi texnologiyalar va dori vositalaridan foydalanish zarurati.

Sog‘liqni saqlash tizimining kengayishi – kasalxonalar, xususiy klinikalar va mobil tibbiy xizmatlarning o‘sishi.

Hozirgi vaqtda hamshiralarga qo‘yilayotgan talablar ancha yuqori. Ular quyidagi ko‘nikmalarga ega bo‘lishi kerak:

1.Tibbiy bilim va tajriba – bemor parvarishi, tibbiy protseduralarni bajarish, dori-darmonlarni qo‘llash.

2.Texnologik savodxonlik – zamonaviy tibbiy uskunalar va axborot tizimlari bilan ishlash.

3.Psixologik tayyorgarlik – bemor va ularning yaqinlari bilan ishlash, stressga chidamlilik.

4.Tashabbuskorlik va mustaqillik – ba’zi mamlakatlarda hamshiralar mustaqil tashxis qo‘yish va muolaja buyurish huquqiga ega.

5.Xorijiy tillarni bilish – xalqaro hamkorlik va chet elda ishlash imkoniyatlari uchun muhim.

Bugungi kunda hamshiralar turli yo‘nalishlarda ixtisoslashmoqda:

- Anesteziologiya hamshirasi – jarrohlik amaliyotlarida ishtirok etadi.
- Onkologiya hamshirasi – saraton kasalligiga chalingan bemorlarni parvarish qiladi.
- Pediatriya hamshirasi – bolalar bilan ishlaydi.
- Reanimatologiya va shoshilinch tibbiy yordam hamshirasi – intensiv terapiyada xizmat ko‘rsatadi.

Hamshiralikning ilk rivojlanish bosqichlari

Dastlab, hamshiralar shifokorlarning yordamchilari sifatida ko‘rilgan va ularning vazifalari faqat bemorlarga xizmat ko‘rsatish bilan cheklangan edi. Qadimgi Misr, Hindiston va Yunonistonda ayollar bemorlarni parvarish qilish bilan shug‘ullangan. Rim imperiyasida esa ilk tibbiy muassasalar paydo bo‘lib, hamshiralikning rivojlanishiga turtki bo‘ldi.

O‘rta asrlarda Yevropadagi monastirlarda rohiba-ayollar bemorlarga yordam ko‘rsatgan.

Shu davrda hamshiralik asosan insonparvarlik va diniy tashkilotlar bilan bog‘liq edi. Biroq ilm-fan rivojlanishi bilan hamshiralik ham tibbiyotning ajralmas qismiga aylanib bordi.

Zamonaviy hamshiralik tizimining shakllanishida Florens Naytingeyl (1820-1910) katta rol o‘ynagan. Qrim urushi (1853-1856) davrida u jarohatlangan askarlarga yordam berib, hamshiralikni ilmiy asosda rivojlantirish zarurligini isbotladi.

Uning asosiy xizmatlari quyidagilardan iborat:

1. Tibbiy muassasalarda gigiyena va sanitariya qoidalarini joriy qildi.
2. Hamshiralar uchun ta‘lim tizimini yaratdi. 1860-yilda Londonda “Florens Naytingeyl hamshiralik maktabi”ni ochdi.
3. Kasbiy etikani shakllantirdi. Hamshiralar nafaqat tibbiy bilimga ega bo‘lishi, balki insonparvar bo‘lishi ham kerakligini targ‘ib qildi.

Florens Naytingeyl islohotlari natijasida hamshiralik kasbi shunchaki yordamchi vazifa emas, balki tibbiyotning mustaqil sohasi sifatida shakllandi.

1900-yillardan boshlab, hamshiralik sohasi sezilarli darajada rivojlandi.

- Hamshiralik maktablari ochildi, universitetlarda maxsus fakultetlar tashkil qilindi.
- Ixtisoslashuv kuchaydi: pediatriya, jarrohlik, terapiya, onkologiya, reanimatsiya kabi yo‘nalishlar paydo bo‘ldi.
- Harbiy hamshiralar Birinchi va Ikkinchi Jahon urushlarida tibbiyotning ajralmas qismiga aylandi.
- Tibbiy texnologiyalar rivojlandi, hamshiralar zamonaviy tibbiy uskunalar bilan ishlashni o‘rgandilar.

Natijada hamshiralar shifokorlarning yordamchilari emas, balki o'ziga xos kasbiy mahorat talab qiladigan mutaxassislar sifatida shakllandi.

Bugungi kunda hamshiralar:

- Universitet darajasida tahsil oladi.
- Magistratura va doktorantura darajasiga ega bo'lishlari mumkin.
- Ilmiy tadqiqotlar bilan shug'ullanishadi.

2. Hamshiralarning mustaqilligi oshmoqda

Ba'zi davlatlarda (masalan, AQSh, Kanada, Buyuk Britaniya) hamshiralar:

- Mustaqil diagnostika qo'yish huquqiga ega.
- Dori-darmon buyurish imkoniyatiga ega.
- Mustaqil amaliyot yuritib, kichik klinikalar ochishi mumkin.

3. Texnologik yutuqlar

- Sun'iy intellekt, robototexnika va telemeditsina kabi sohalar bilan ishlash o'rgatilmoqda.
- Masofaviy tibbiy xizmatlar rivojlanib, hamshiralar bemorlarga onlayn maslahat bera

boshladi.

4. Pandemiya va global muammolarga javob

COVID-19 pandemiyasi shuni ko'rsatdiki, hamshiralar sog'liqni saqlash tizimining eng muhim qismidir.

- Pandemiya sharoitida bemorlarni parvarish qilishning yangi usullari ishlab chiqildi.
- Infeksiyalarni oldini olish bo'yicha yangi protokollar joriy qilindi.
- Dunyo bo'ylab hamshiralar yetishmovchiligi muammosi dolzarb bo'lib qoldi.

Tibbiyotdagi texnologik yutuqlar hamshiralar ishini osonlashtirmoqda:

- Telemeditsina – masofaviy maslahat berish imkoniyati.
- Robotlashtirilgan tibbiyot – operatsiyalar va muolajalarda avtomatlashtirilgan tizimlardan

foydalanish.

- Elektron kasallik tarixlari – bemor haqidagi ma'lumotlarni tezkor qayd etish va tahlil qilish.

5. Shaxsiy tibbiyot va parvarish xizmatlari

Kelajakda hamshiralarning roli yanada kengayib, ular:

- O'z klinikalarini ochish,
- Uyda parvarish xizmatlarini ko'rsatish,

•Reabilitatsiya va psixologik yordam bo'yicha xizmatlar ko'rsatish imkoniyatiga ega bo'lishadi.

Hamshiralar tibbiyot tizimining tayanchi bo'lib, ularning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

•Bemorlarni parvarish qilish – kundalik ehtiyojlarini qondirish, dori-darmonlarni vaqtida berish.

•Tibbiy muolajalarni bajarish – inyeksiya qilish, qon bosimi va haroratni o'lchash, tahlillar uchun namunalar olish.

•Gigiyena va sanitariya talablariga rioya qilish – kasalliklarning oldini olish uchun zarur choralarni ko'rish.

•Bemorlarni ruhiy qo'llab-quvvatlash – psixologik yordam ko'rsatish va ularga ijobiy muhit yaratish.

•Favqulodda vaziyatlarda tezkor yordam berish – shoshilinch holatlarda bemorni reanimatsiyaga tayyorlash.

Hamshiralik kasbining qiyinchiliklari va talab qilinadigan sifatlar

Hamshiralik kasbi fidoyilik, sabr va qat'iyat talab qiladi.

•Jismoniy zo'riqish – uzoq vaqt turib ishlash, kechayu-kunduz navbatchilik qilish.

•Ruhiy bosim – og'ir bemorlar bilan ishlash, ba'zida hayot va o'lim orasidagi vaziyatlarga duch kelish.

•Mas'uliyat – har bir qaror bemorning hayotiga ta'sir qilishi mumkin, shuning uchun aniqlik va ehtiyotkorlik muhim.

•Mehribonlik va e'tibor – bemorlar bilan do'stona munosabatda bo'lish, ularning dardini his qilish.

Zamonaviy hamshiralik uzoq tarixiy jarayonlar natijasida shakllandi va bugungi kunda tibbiyotning eng muhim yo'nalishlaridan biriga aylandi

Hamshiralik – nafaqat insonparvar, balki istiqbolli va doimiy ravishda rivojlanib borayotgan kasb. Yangi texnologiyalar, xalqaro talabning ortishi va tibbiy xizmatlarning kengayishi tufayli bu sohaning kelajagi juda yorqin.

Hamshiralik – bu nafaqat kasb, balki inson hayotini saqlab qolishga xizmat qiladigan buyuk vazifadir. Bu kasb o'z egasidan fidoyilik, mehribonlik va mas'uliyat talab qiladi.

Jamiyatdagi har bir inson sog'liq bilan bog'liq masalalarda hamshiralarning xizmatiga ehtiyoj sezadi. Shuning uchun hamshiralik kasbi har doim qadrlangan va e'tirof etilgan.

Hamshiralik – bu shunchaki ish emas, balki inson hayotini saqlab qolish, yordam berish va jamiyatga foyda keltirish imkoniyatidir.

REFERENCES

1. Hamshiralik kasbining zamonaviy tendensiyalari. maqola Muallif: Usmonova SH.
2. Hamshiralik ishi asoslari. Toshkent. “Tasvir “nashriyot uyi 2008